

„DE HERAUT" OVER HET BEGRIJ „SCHEP- PINGSMIDDELAAR".

We noemden, 2 weken geleden, de bestrijding van ons door „De Heraut". Zonder de eigenlijke kolommen van ons blad zelf met ons antwoord thans te willen vullen, leek het ons goed, in de Catechismusbijlage (op een passende plek) reeds thans antwoord te geven. Reeds thans; — het is nu de zoveelste maal, dat prof. Kuyper ons bestrijdt juist vóór zijn blad in vacantiengewaad verschijnt. Bovendien is het binnenkort synode. Daar komen o.m. de „meeningsverschillen" de aandacht vragen. Juist hierom willen wij thans antwoorden: onze lezers kunnen dan zien, hoeveel ze soms om het lijf hebben. Wij achten tot opscherping van het begrip dienaangaande de aan-de-orde-stelling van prof. Kuyper's bedenkingen uiterst nuttig.

K. S.

BIJBELS, PSALMBOEKEN, DAGBOEKEN ENZ. VOOR DE GETROFFENEN.

Met den wagen van de „Autozending" te Amsterdam, die in Rotterdam is ingeschakeld in gewonden-transport en evacuatie, zijn vele duizenden nieuwe en goede gebruikte Huls- en Zakbijbels, Psalm- en Gezangboeken van allerlei soort, Dagboeken en andere goede lectuur verzameld, die in de Gereformeerde en Hervormde Kerken van vele plaatsen in grooten getale beschikbaar gesteld zijn.

Alle getroffen personen, gezinnen en verenigingen in heel het land kunnen gratis alle Bijbels, Psalmboeken enz., die ze noodig hebben, ontvangen. De bedoeling is dat heel Christelijk Nederland, zooals dat in Rotterdam reeds geschiedde, weer het noodige in bezit krijgt. Opgaven worden, liefst zoo snel mogelijk, ingewacht bij A. de Bruin, Theol. Stud., Nieuwenhoornstraat 63 b, Rotterdam-Z. De verzendingen worden dan ten spoedigste uitgevoerd. Ter besparing van kosten is gezamenlijke opgave, door den plaatselijken predikant b.v., de meest gewenschte methode. Individuele opgaven worden echter eveneens uitgevoerd.

Correspondenten van het Bijbelgenootschap in de getroffen gebieden worden namens den secretaris verzocht zich met bovengenoemd adres in verbinding te stellen, tot nader overleg inzake snelle voorziening in hun ressort.

Bovenstaand bericht geef ik gaarne door.

K. S.

Aan een jongeren tijdgenoot.

No. 9.

Amice,

Zeg, weet je nog van m'n babbeltje van vóór twee weken? We hadden 't toen over Nostradamus. Hij bracht ons op 't chapitre van horoscopen, astrologie, en aanverwante artikelen. Misschien heb je, ondanks m'n vermaning aan 't slot, gedacht, dat ik je alleen maar eens wou laten lachen, toen, Mis, man. Dáár is de factor bijgeloof te ernstig voor. Een van z'n anker losgeslagen schip, en een bijgeloovige bemanning, daar komen altijd ongelukken van, vooral als er kapers in de buurt zijn. Wie op 't bijgeloof van zijn vijand weet te speculeren, kan er heel wat mee bereiken. Tenminste, voor werk dat op korten termijn moet opgeleverd worden.

Want bijgeloof wantrouwt steeds. Het wantrouwt, omdat het geen God heeft, om op te bouwen. Vooral die astrologische horoscoopwijsheid is typisch als uiting van karikaturreligie. Aan den eenen kant suggereert ze haar klanten, dat alles in de wereld toegaat naar vaste, natuurnoodwendige regelmaat, in een ijeren schema gevangen. Schicksal, Schicksal! Staat de planeet Mars met Mercurius in verbinding, dan is er bij UeDele, tenminste als Uw geboortedatum etc. dan óók nog klopt, krenking van het zenuwstelsel. Staat Mercurius bij Uranus, wel, dan komen er evenementen om van te schrikken. Staan beide planeten in De Wang — sterrenbeeld — dan krijgt de onderste wervel bij jou last, tenminste, als..... Ijeren wetmatigheid! Maar hoe is nu aan den anderen kant geen mensch zoo onzeker als de horoscoopstudios? Hij vertrouwt zijn rekensommetjes nooit. 't Kan zoo, maar 't kan ook altijd anders. Zooveel horoscopen, zooveel drommen verklaarders.

Je zult, als je in dezen critischen geest eens spreekt met menschen, die de astrologie geloof schenken, te hooren krijgen: nou ja, er zijn natuurlijk altijd amateurs, die niet te vertrouwen zijn, net zooals bij het spiritisme! Maar als je serieuze astrologen voor je hebt, hoef je niet aan 't resultaat te twifelen.

Je kunt dan rustig antwoorden: dat de onzekerheid bij het systeem hoort. Het systeem gaat terug op theo- en anthroposofen, die in de lijn van Paracelsus loopen. Welnu, de achtergrond van wat deze lieden naar voren brengen, is altijd weer: dat er in den kosmos geen duurzame, geen wezenlijke, geen essentiële contrasten bestaan kunnen. Alles is in den grond der zaak een bezielde god-doorgloede éénheid. Alle ja laat zich tenslotte verbinden met zijn eigen neen. In den laatste grond van alle leven is er immers een eenheid van tegendeelen.

Duidelijk komt dat uit in een voordracht over „sterren en vaderland", gehouden in Mei 1933, enkele maanden nadat Duitsland vrijwel had gekozen vóór het Führerprincipe. De voordracht is opgenomen in een boek van Dr F. Schwab, 2e druk. In den eersten druk kan deze voordracht niet opgenomen zijn geweest;

ze is een reactie op de in Maart '33 bekend geworden keuze van het deutsche volk vóór Adolf Hitler.

Wat wil nu Schwab uit de sterren lezen voor het „vaderland"? Hij begint zijn opstel met te wijzen op de tegenstelling van dag en nacht. De dag heeft iets vaderlijks: dag en zon hooren bij elkaar. Ze werken sterkend op het organisme in. De nacht daarentegen, met de maan, werken moederlijk: de mensch gaat in den slaap als 't ware in den moederschoot der wereld in, om elken morgen wederom geboren te worden.

Nu weet je, dat dag en nacht bij elkaar hooren; was er geen dag, dan ware er ook geen nacht meer. Ze hebben elkaar noodig. Vandaar, dat Schwab met dezen polsstok nu heel wat verder springen kan. Bij de maantypen (maan en Saturnus hooren bij elkaar) wordt nu Kain ingedeeld: dit type streeft naar vrijheid, en wil zich losmaken uit de omsluitende verbanden (net zooals het leven in den moederschoot) naar zijn vrijmaking dringt.

Tot de zontypen daarentegen (zon en Mars hooren bij elkaar) valt Abel te rekenen: zon en Mars houden van het daglicht, ze zijn „open", houden van de „openheid".

Maar zooals dag en nacht elkaar noodig hebben, alzo ook Abel en Kain, m'n waarde; die twee typen vertoonen allerminst een scherpe tegenstelling van goed en kwaad; welneen, in alle menschen zit zowel het Kains- als het Abelstype; door Saturnus is de mensch gekomen tot ontkennning van God, en wordt hij een verloren zoon. Maar door Mars blijft hij toch weer in het erotisch-zinnelijke steken, in het bloedleven, handhaaft de bijkans verloren zoon zichzelf. De mensch is dus polair geordend; aan de eene pool de Saturnuskrachten, aan de andere de Marskrachten; goddelijk de eene, duivelsch de andere. Maar God en duivel hooren óók alweer bij elkaar: er zijn immers geen werkelijke tegenstellingen? De alchemisten hebben dat al lang begrepen: Paracelsus ook.

En nu de volksgeest? De beide broers, Kain en Abel, zitten erin verstoken, wat dacht je anders? Uit de eene tendenz komen de conservatieve stroomingen; Abel zit in de parlementaire periode in het parlement rechts. Uit de andere komen de opstandige, vernieuwende, daadkrachtige: Kain zit links: Wordt het parlementaire streven door de sterren weggebezemd, dan zal je het zóó gaan zien: de Kains-typen houden aan het parlementaire systeem vast, want ze verloochenen God, en houden het bij den mensch: ze willen de banden breken. De Abels daarentegen zien uit naar God, d.i. den Führer, en loopen dus met gestrekte hand uit den rommel weg. Abel, de vrouwelijke, Kain de mannelijke geest. Abel schaaft, Kain bok. Schaaft en bok in één hok, zei dominee De Groot onlangs; en zonder het te weten, sprak hij toen een wijs woord, volgens Schwab, want komen Kain en Abel niet uit één moeder? Dies was ook Thor met z'n hakenkruis opponent van Loki..... in de Edda.

En overal waar je nu de uitersten hebt, zie je de variaties van de typen. Rechtsradikalen, die zijn voor het Führerprincipe: volksch slaat bij hen de klok. Linksradikalen op hun beurt zijn pacifisten (had je dat van dien Kain gedacht?); ze zijn pacifisten, omdat ze tegen de eigen volksche gedachte zijn (nu krijg je Kain toch weer zoo'n beetje door, hè?).

En wat is nu in 1933 gebeurd? De linksche krachten, die van het Oosten uit de wereld in een chaos wilden werpen, de Kain-Saturnus-bokken van het communisme, hebben hun tegenvoeter gevonden in de Abel-Mars-schape. De russische communisten zijn evenwel reeds omgeslagen in uiterst rechts, want in plaats van een arbeidersregering kreeg je daar de dictatuur (bl. 347), d.w.z. een overslaan naar uiterst rechts. Intusschen is Abel in Duitschland opgestaan, om Kain te bestrijden: Abel's krachten zullen de wereld moeten redden.

En als jij nou denkt, dat het dus ten allen tijde zal wezen: de Führer-idee, en niet de dictator-gedachte, Duitschland en niet Rusland, Hitler en niet Stalin, Mussert en niet David Wijnkoop, dan heb je 't mis. Volgens Schwab tenminste, die in 1933 een duitsch boek schreef, hetwelk met een apotheose van den Führer eindigde. Want in de sterren staat geschreven, dat de Mars van Abel zal worden geëld door de zon; en dat de Saturnus van Kain zal worden verzacht door de mildheid van de maan. En dat dus Kain en Abel beide hun plaats hebben, en Hitler en Stalin ook, en dat kinderen van één moeder familie van mekaar blijven, net zoo goed als alle sterren aan één firmament staan.

Het kan dus zoo, maar het kan ook anders.

Volgens de sterren tenminste.

Als dus Nostradamus' exegeten van vandaag het ooit mis zouden krijgen, dan zullen ze vroolijk een nieuwen commentaar schrijven.

Maar pas op, dat jij nu morgen niet met sterrenlogica de straat opgaat. Je zou, vóór je 't weet, sterretjes voor je oogen krijgen. Zoek de sterren aan het firmament, zoek ze niet in de krant, noch in het A.N.P. En als je soms wat kribbig wordt, omdat je zoo weinig van de sterrentotaliteit ontdekt, en alle kalfieten onder abelachtige leiding ziet plaatsen, troost je dan met één ding: de sterren zitten alvast in je corpus, man. Mars in je roode bloedlichaampjes, zuurstof, ijzer, en weet ik wat niet meer. Hij stuwt je leven naar boven toe. En aan Saturnus ga je eenmaal dood: van hem komt verkalking, tuberculose, doofheid, reumatiek. Saturnus zorgt voor witte bloedlichaampjes, maar die zijn dan ook in de minderheid. Om kort te gaan: van je

Abel-Mars leer je leven, en van je Kain-Saturnus ga je sterven. Je lichaam is net als een staat: de rechtschen regeren, de linkschen spelen politiek. Die blijft in de minderheid, al maakt ze het je nog zoo lastig. Maar je moet bij „rechts" en „links" vooral niet aan Groen en Kuyper denken. De lijn loopt anders.

Een gezonde staat? vraag je. Wel, die wordt biologisch geregeerd. Ethiek kun je nu wel cadeau doen. Dieet-kunde blijft alleen over. Bloed, ras, bodem.

Snap je nou, waarom de verknoeiers van ons volkskarakter en onze volksgechiedenis zoo druk in de weer zijn? Ze hebben de dieet-kunde aangeleerd. Ze hebben de ethiek afgeschafte. Dien ze heden dienen, zullen ze morgen óók verraden. 't Staat in hun horoscoop geschreven. Maar hou jij je maar bij Gods Woord, en — de ethiek. Dag. t.t.

ADOLPHUS VENATOR.

Marnix van St. Aldegond 1540—1598. 1)

De Nederlandsche natie is geboren bij een open-geslagen Bijbel. Ik kan het ook scherper zeggen, en dan spreek ik Groen van Prinsterer na: de Nederlandsche natie is geboren uit de belijdenis der kerk. Het is goed, dat we dat willen blijven zien, en het niet verbergen, opdat deze wetenschap verzekerd blijve voor de toekomst. Het is daarom ook goed, bij zijn vierde eeuwgeftij Philips van Marnix te herdenken, die zijn leven heeft gewijd aan den opbouw van een zelfstandig volksbestaan en daarbij vóór alles is geweest: getuige van het Woord.

In den tijd, waarin zelfs de dichter van één der weinige geuzenliederen, die de tiende penning het ware opstandsmotief van velen noemde, getuigt:

Die 't Woort, der sielen voetsel soet
Om draf niet willen derven
Becoopen 't met haer roode bloet
Of moeten naect gaen swerven —

heeft, naast anderen, Marnix den Prins van Oranje, dien wij eeren als den grondlegger van ons zelfstandig volksbestaan, tot het Woord gebracht; en het volk, om zijn trouw aan dat Woord met vuur en zwaard vervolgd, tot den Prins!

Marnix zelf is jong tot het Woord gekomen. Geboortig uit een adellijk, Zuid-Nederlandsch, uit Savoye stammend geslacht, dat hooge ambten bekleedde, is hij, veertien jaar oud, naar Leuven gegaan, om daar aan de eenige universiteit der Nederlanden, theologie te studeeren. Róómsch nog, verterkt hij, weinige jaren later, naar de hogeschool te Dôle. En daar wordt hij in korten tijd volkomen door het Woord gevangen! Een reis naar Italië voltooit zijn vorming tot wereldwijd humanist, maar vermag hem niet te doen wankelen in zijn prille overtuiging. Op negentienjarigen leeftijd behoort hij tot de eerst-ingeschrevenen van de universiteit te Genève, die Calvijns leer over Europa heeft verbreid. Noemt hij Calvijn later een profeet Gods, zelf wordt hij „een schaduw van Calvijn" genaamd.

Maar, de gevangenen van het Woord zullen verdrukking hebben. Na zijn terugkomst in het vaderland leeft hij naar eigen zeggen vier jaren „onder het kruis der vervolgingen". Hij vestigt zich in Oranje's baronie van Breda, waar de door afkomst en milieu voornamelijk toon van zijn huis, en een inkomen van een halve ton 's jaars hem niet beletten geloofsgenooten van allerlei stand te ontvangen. Met zijn jonge vrouw gaat hij naar de publieke hagepreek. In 1562 maakt hij, gevaren ten spijt, reizen naar Engeland, waarschijnlijk in het belang der kerken, in het verkeer waarmee hij zijn grootste genot zegt te vinden. Als zijn optreden de aandacht der Brusselsche regering gaat trekken, wordt hij door Oranje uit de baronie verwijderd, maar door diens broeder Lodewijk teruggeroepen. Bezoek van hagepreek en conventikel leveren straks stof voor Alva's vonnis. Vrijheid voor het Woord, dáár strijdt hij voor. Daarop wil hij ook den om een politiek motief begonnen strijd van Oranje en Egmont tegen Granvelle allereerst gericht zien.

Wanneer de Prins in 1565 in den Raad van State verklaart: ik ben Katholiek en wil van dien godsdienst niet afwijken, maar toch kan ik niet goedkeuren de gewoonte der menschen om het geloof en den godsdienst der menschen naar hun wil binnen willekeurige grenzen te beperken, mag Viglius — naar de overlevering — verstijven van schrik, Marnix moet, als hij er van hoort, het licht wel zien dagen.

Maar zijn jonge liefde kan niet wachten. De Prins, voorzichtig en wijs, en godsdienstig nog vrij onverschillig, temporiseert. Als bemiddelaar tusschen adel en consistoriën wordt Marnix met

1) Ter gelegenheid van de Marnix-herdenking, de nationale, ten minste, als ze volgens de goede plannen doorgaat... Redactie.